

Sosiaalityön asema uudessa Sotessa - ideointia Lapin mallista

Tavoitteena tarkastella innovatiivisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden rakennetta ja palveluja erityisesti sosiaalityön näkökulmasta sosiaalityöntekijöiden silmin hyödyntäen kertynyttä ja jaettua materiaalia soten eri valmisteluvaiheista sekä eri työryhmistä

SOSIAALISEN KÄSITE

Eri tutkimusnäkökulmat, käsitteet ja suuntaukset jäsentävät sosiaalista jonkin

verran eri tavoilla, yhteistä erilaisille käsitelmääritelmille on se, että sosiaalisen käsitetään kuvaavan ihmistä suhteessaan muihin, yhteisöihin ja yhteiskuntaan

Sosiaalisen käsitteen marginaalisuutta kuvaa erityisen hyvin muutossuunta hallinnollisten käsitteiden osalta: sosiaali-alkuiset sanat ovat monessa yksikössä korvattu muilla käsitteillä esim. hyvinvointi-käsitteellä kuin taas esimerkiksi terveys mainitaan pääsääntöisesti omanaan

Sosiaalisen merkitys

Kysymys sosiaalisen merkityksen esille nousu on tärkeää uudistuksissa, joissa tapahtuu suuriksi luokiteltavia hallintorakenteita ja ammatillisia käytäntöjä koskevia muutoksia.

Vaikka sosiaalisen huomioivia käsitteitä ja puheenvuoroja on esitetty lisääntyvässä määrin, niiden voidaan väittää olevan erityisen marginaalisia yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa

Palkkatyön yhteiskunnan haasteet - joukkotyöttömyys, köyhyys, syrjäytyminen

Sosiaalisen haasteet - yhteisöjen rapautuminen, osallisuuden puute

Politiikan, osallistumisen ja vaikuttamisen haasteet/valtakysymykset-huono-osaisten osallisuuteen kohdistuvat näkökulmat ovat lähinnä aktivoinnin ja järjestelmän näkökulmia – tarjotaan vastuuta mutta ei valtaa

(ks. Myös Vaininen 2013, Jari Heinonen 2014, 48)

Sosiaalinen sosiaalityön ytimenä

Sosiaalisella tarkoitetaan yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan välistä suhdetta ja sen rakentumista.

Sosiaalinen on sosiaalityöntekijöiden työn ydinlähtökohta ja samalla työn lähtökohta.

Sosiaalisen näkökulma tarkoittaa käytännön sosiaalityössä niitä ammatillisia sosiaalisen tuen toimintoja, joita kohdistetaan yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan välisten suhteiden tarkastelemiseen, muokkaamiseen, ohjaamiseen ja rakentamiseen mikro-, meso- ja makrotasolla (Vainen 2113, Toikko 2001, Niemelä 2009).

Satu Vaininen (2013) jäsentelee sosiaalisen osaaminen jäsentyy kuuteen sisältöalueeseen: 1) vuorovaikutustietotaito, 2) sosiaalisen tietotaito, 3) sosiaalisen kokonaistilanteen arviointitietotaito, 4) yhteiskunnallinen tietotaito, 5) sosiaaliin oikeuksiin liittyvä tietotaito, ja 6) palvelujärjestelmän kehittämiseen liittyvä tietotaito.

Sosiaalityön nykykäytännöt

Suunta sosiaalisen näkökulman soveltamiseen laajasti ei kuitenkaan ole ollut itsestään selvyyttä sosiaalityössä, jossa tapauskohtainen sosiaalityö on selvästi työssä orientoitumisen lähtökohta.

Yhteiskunnallisena työnä sosiaalityön tarkoitus on vastata palvelutarpeisiin niissä rakenteissa, jotka kunnallinen sosiaalihuolto tarjoaa. Näin sosiaalityön professionaalinen vastuullisuus merkitsee taitoa turvata palvelujärjestelmän toiminta. Toisaalta on syytä kysyä, miten uuden julkishallinnon hallinta kunnissa vaikuttaa sosiaalityöprofession ja ammattikäytäntöihin (ks. Pietilä 2011)

Voidaan myös nähdä, että sosiaalityön vahvuus on yksilökohtainen yhteiskunnallisten tilanteiden tarkastelu. Näkemyksellä on sosiaalityön historian mittaiset perinteet. Sosiaalityö on suhteiden kanssa suhteissa työskentelyä.

(Niskala 2008 ja Hokkanen 2014)

Sosiaalityö 15§

Sosiaalityöllä tarkoitetaan asiakas- ja asiantuntijatyötä, jossa rakennetaan yksilön, perheen tai yhteisön tarpeita vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus, sovitetaan se yhteen muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa sekä ohjataan ja seurataan sen toteutumista ja vaikuttavuutta.

Sosiaalityö on luonteeltaan muutosta tukevaa työtä, jonka tavoitteena on yhdessä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia, vahvistaa yksilöiden ja perheiden omia toimintaedellytyksiä ja osallisuutta sekä edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä.

Sosiaaliohjaus 16§

Sosiaaliohjauksella tarkoitetaan yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä.

- .

Sosiaalinen kuntoutus 17§

- Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:
 - 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen;
 - 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen;
 - 3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan;
 - 4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin;
 - 5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.
- Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä

Rakenteellinen sosiaalityö 7§

Rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittämisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu:

- 1) sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;
- 2) tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;
- 3) sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.

8 § Erityistä tukea tarvitsevien hyvinvoinnin edistäminen

Kunnallisten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistettava epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.

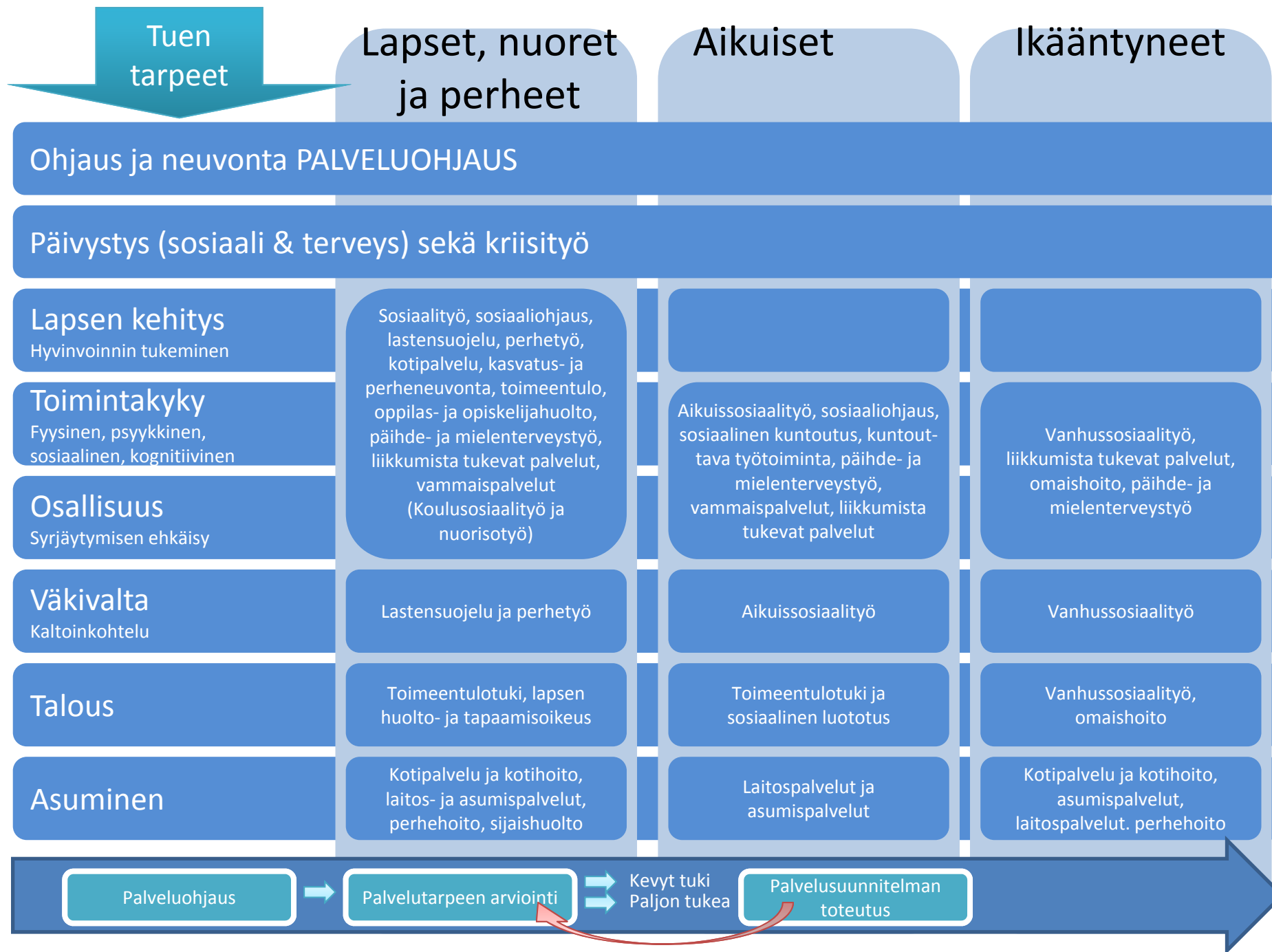
Erityisestä tuesta vastaavien viranomaisten on välitettävä tietoa asiakkaiden kohtaamista sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille.

Palveluja annettaessa ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tarpeisiin ja toivomuksiin.

(5.2.2015 STM)

Omatyöntekijä 42§

- Sosiaalihuollon asiakkaalle on nimettävä asiakkuuden ajaksi omatyöntekijä. Työntekijää ei tarvitse nimetä, jos asiakkaalle on jo nimetty muu palveluista vastaava työntekijä tai nimeäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.
- Omatyöntekijällä on oltava asiakkaan palvelukokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa tarkoitettu kelpoisuus. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai muun asiakkaan omatyöntekijällä tai hänen kanssaan asiakastyötä tekevällä työntekijällä on oltava mainitun lain 3 §:n mukainen sosiaalityöntekijän kelpoisuus.
- Omatyöntekijänä toimivan henkilön tehtävänä on asiakkaan tarpeiden ja edun mukaisesti edistää 38 §:n 2 ja 3 momentin toteuttamista sekä toimia tarvittaessa muissa tässä laissa säädetyissä tehtävissä.
- Erityistä tukea tarvitsevaa lasta koskevaa sosiaalihuoltoa toteutettaessa lapsen omatyöntekijän tai muun lapsen sosiaalipalveluista vastaavan työntekijän tulee tavata lapsi asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävän usein henkilökohtaisesti.

Palvelutehtävät

Sosiaalihoitolain mukaiset palvelutehtävät

Adoptioneuvonta	
Kotouttaminen	Sosiaalihoitolain mukaiset palvelut
Pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukeminen	Vammaisten henkilöiden työllistymisen tukeminen
Sosiaaliasiain toiminta	Isyyden selvittäminen
Perheasioiden sovittelu	Puollison elatusavun vahvistaminen
Lapsen elatusavun vahvistaminen	Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaaminen
Lastensuojelu	
Sosiaalinen luototus	Toimeentulotuki

Palvelutehtävät, joissa merkittävää yhteistyötä

Kotipalvelut
Ikäihmisten palvelut
Omalishoidon tuki
Vammaispalvelut
Kehitysvammaisten erityishuolto
Kasvatus- ja perheneuvonta
Koulun sosiaalityö
Päihdehuolto

Terveydenhuoltolain mukaiset palvelutehtävät

	Avosairaanhoido	Terveysneuvonta ja terveystarkastukset
Kotisairaanhoido	Sairaalahoido	Työterveyshuolto
Ikäkkäiden neuvontapalvelut	Päivystys	Seulonnat
Lääkinnällinen kuntoutus	Erikoissairaanhoido	Ensihoito
Neuvolapalvelut	Opiskelu ja oppilasterveydenhuolto	Suun terveydenhuolto
Kouluterveydenhuolto	Opiskeluterveydenhuolto	Laboratorio- ja kuvantamispalvelut
Mielenterveystyö		Ympäristöterveydenhuolto
Päihdetyö		

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen katselmointi suunnitelman materiaalia
Marit Laasonen/Kuntaliitto

Kaikille yhteiset palvelut ovat ns. yleistoimintoja, jotka vievät viestiä kuntatasolta palvelualueelle ja Pohjoisen Soten mutta myös ohjaavat palveluihin sisään ja varmistavat asiakkaiden osallisuuden kehittymisen sekä varmistavat palaute ja oikaisujärjestelmän toimivuuden. Liittyvät sekä ikäryhmäkohtaisiin palveluihin että ilmiökohtaisiin palveluihin

KAIKILLE YHTEISET PALVELUT

Neuvonta ja ohjaus (SHL 2015, §6)

- Ei kiireelliset sosiaali- tai terveystalveluihin liittvät asiat, terveyden edistäminen itselle tai ilmoitus toisen henkilön mahdollisesta palvelun tarpeesta
- Lapin tuotantoalueella puhelinpalvelu esim. arkisin 7-21 ja muulloin 8-15 sekä online -palvelu sähköisesti
 - Tilannearvio ja ohjaus/siirto seuraavaan paikkaan (ajanvaraus, sosiaalipäivystys, konsultaatio)
 - Sosiaaliohjaaja, sosionomi, sosiaalityöntekijä
 - Häken kautta edelleen yöajat kiireellisissä asioissa?
- Walkin erityyppisesti riippuen kunnan koosta /avoin vastaanotto
 - Voi olla yhteispalveluna pienissä kunnissa esim. aamuisin 8-11 ja kerran viikossa illalla 15-18. Isoissa kunnissa palvelusektoreittain (tk/sosiaali jne)
 - Pienissä kunnissa tuottajana sote-lähipalvelujen moniammatillinen työryhmä, jossa 1-2 toimijaa osallistuvat avovastaanottoon, hoitavat saman tien ne asiat, jotka voi saman tien hoitaa tai ohjaavat siitä ao. osajille
livenä/kuvapuhelimella/välittävät ammattilaiselle soittopyynnön asiakkaalle

Päivystys (SHL 2015, § 29)

- Vastuu sh-piiritasolla?
- Painottunut nyt hieman lastensuojeluun, mutta toiminut myös muille ryhmille (vanhukset, kriisitilanteet).
- Taloudellista tukea tarvitaan harvoin ihan välittömästi, vaan tuki tarjotaan maksusitoumuksena tms.
- Myös kriisi- tai debriefingtoiminnassa olisi tarpeen sosiaalityön osaaminen vähintään SH-piirien tasolla
- Yleisin kriisi on vakavan tapaturman tai äkillisen kuolemantapauksen jälkeen henkinen/sosiaalinen kriisi/yksinäisyys/perhe- ja lähisuhdeväkivalta tms.
 - Ohjaus oikean palvelun piiriin/päivystäjälle lupa tiedottaa palveluntuottajalle, ettei jää asiakkaan varaan ensimmäinen yhteydenotto

Palaute, muistutukset, oikaisuvaatimukset ja valitukset (SHL 2015, luku 6)

- Yhtenäinen palautejärjestelmä sähköinen/palautelaatikot palvelupisteissä sekä palautteiden käsittelyohjeistus
- Tiedot palvelun esimiehen yhteystiedoista saatavissa palvelupaikoissa
- Päätöksissä luonnollisesti edelleen tiedot oikaisuvaatimusohjeistuksesta
- Tiedot potilas- ja sosiaaliasiamiehistä sähköisissä palveluissa sekä palvelupisteissä
- Sosiaalityöntekijän koulutus ja kokemus palvelujärjestelmästä voisi olla hyvä pohja tämänkaltaiselle tehtäväkuvalle, tehtävä voisi olla SH-piiritasoinen
- Kokemusasiantuntijan rooli?

Palvelujen laadun valvonta

- Omavalvontasuunnitelmat toimintayksikötasoisesti (§ 47)
- Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus epäkohdista salassapitosäädöksiensä estämättä (§ 48)
- SH-piiritasoinen koordinaatio tukisi tasalaatuisten omavalvontasuunnitelmien saamista sekä henkilökunnan ilmoitusvelvollisuuden toteutumista

Asiakkaiden/kuntalaisten/asukkaiden osallisuuden vahvistaminen

- Yhtenäiset käytännöt asukkaiden osallistamisesta palveluiden kehittämisessä (kehittämistyöprosessit, kuulemiset, vaikuttamiskanavien tiedotustyö jne.)
- Sosiaalityöntekijän koulutus ja kokemus palvelujärjestelmästä voisi olla hyvä pohja tämänkaltaiselle tehtäväkuvalle, tehtävä voisi olla SH-piiri tai seututasoinen
- Ei enää erikseen ehdotuksessa uudeksi SHL:ksi ! Mutta järjestämislain § 30 on asukkaiden kuulemisvelvoite sekä osallistumisen ja vaikuttamisen edistämisen toimia
- Asiakasasiamies??

Hyvinvoinnin edistäminen kunnassa

SHL 2015, luku 2

- Kunta (vastaava/johtava) **sosiaalityöntekijä**, toimii paikallisesti monisektorisessa yhteistyössä kunnan päivähoidon, koulun, nuorisotoimen, asumisen, kaavoituksen, suunnittelun ym. kanssa
- Kerää paikallista tietoa, välittää sitä eteenpäin seudulle/tuotantoalueelle sekä välittää tuotantoalueella kerättyä tietoa kunnan hyvinvointikertomuksen laadintaprosessiin, tukee kuntien hyvinvointikertomusten laadintaa
- Paikallinen hyvinvoinnin edistämisen koordinaatio
- Seudullisesti ja tuotantoaluetasolla oltava tuki

Rakenteellinen sosiaalityö 1/2

- SHL 2015, § 7: ”...huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.”
 - Tiedon tuottaminen
 - Tavoitteellisten toimenpide-ehdotusten tekeminen
 - Sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen muille toimialoille

Rakenteellinen sosiaalityö 2/2

- Rakenteellinen sosiaalityö ei saa määrittyä liian kapeasti koskien hyvinvointikertomusta vaan sen tulee näkyä työssä koko ajan ja sitä tulee seurata ja muuttaa työtä ja sen suuntaamista myös nopeasti
- Ei siis saa olla pelkästään reaktiivista toimintaa, vaan myös proaktiivista
- Toimittava sekä kunnan suuntaan että sotejärjestelmän suuntaan
- Asiakkailta välittyvän tiedon tuottaminen ja sen välittäminen muille toiminnoille oltava keskiössä

Sosiaali- ja terveyspalvelujen sektorissa koskee perheitä, joissa on alle 18-vuotiaita jäseniä tai perheeseen odotetaan lasta, lapsia 18 ikävuoteen asti sekä mahdollisesti myös nuorisolain mukaisten nuorten palveluita 29 ikävuoteen asti. Sisältää sosiaalipalvelut sekä ennaltaehkäisevät terveyspalvelut (neuvola, kouluterveydenhuolto jne.)

LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Sisällön jako

- Neuvonta ja ohjaus
 - Perhevalmennus, adoptioneuvonta, lastenvalvonta, kasvatusta- ja perheneuvonta, perheasioiden sovittelu
- Perhesosiaalityö /SHL mukainen
 - Neuvolassa?, koulussa? jne
- Lastensuojelu
 - Avohuolto, sijaishuolto, jälkihuolto
- Nuorten sosiaalityö? Esim. Roin Ohjaamohankkeessa ei näy sosiaalityö paljoakaan
- Minne sijais- ja tukiperhetoiminta, tukihlöt haku ja valmennus?

Perhevalmennus

- Perhekeskukset/SH-piiritason koordinaatio/seudullisia
- Sosiaalityöntekijän tulisi olla mukana perhevalmennuksessa aktiivisesti / moniammatillisuuden palauttaminen – **alueellinen** palvelu pienissä kunnissa
 - Nyt osin kutistunut terveydenhuollon synnytysvalmennukseksi
 - Sosiaaliohjaajien työpanosta mukaan?

Adoptioneuvonta ym.

- Onko SH-piirin taso liian matala?
- Ostopalveluna yhdistykseltä...

Lastenvalvojan tehtävät

- **Seudullinen** palvelu ehdottomasti
 - Isyyden selvittäminen
 - Selkeät tapaukset menevät jatkossa neuvolan kautta ilmoitusmenettelyllä
 - Lapsen elatusavun vahvistaminen
 - Puolison elatusavun vahvistaminen
 - Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaaminen
 - Huoltoriidat, olosuhdeselvitykset ym. työparityönä
- Pätevyysvaatimuksena sosiaalityöntekijän koulutus
- Seudulliset perhepalvelukeskukset+ Rovaniemen tarve

Kasvatus- ja perheneuvonta

- Seudullinen palvelu, nyt tarjolla Itä-Lapissa, Rovaniemen perhekeskuksessa, Pohjoisempi ja läntisempi lappi? Kittilässä voisi olla ehkä yksikkö?
- Voisiko olla mt- ja päihdeasioiden yhteyteen pienemmillä alueilla (Kemijärven malli) lisättynä sosiaalityöllä
- Kiinteä yhteistyö sosiaalityön kanssa

Perheasioiden sovittelu

- Nyt saatavilla kirjavasti, subjektiivinen oikeus
- Voisi olla selkeästi **SH-piiri tai seudullista** työtä, tarvitaan sosiaalityöntekijän panosta, ei ainoastaan psykologien ja perheterapeuttien työpanosta
- Sähköiset työmuodot mahdollistavat tiiviimmät tapaamiset
- Muutos: oikeussovittelumalli käytössä

Vanhemman ja lapsen tapaaminen

- Valvontavelvollisuus SHL 2015: § 27 mukaisissa tilanteissa
- Paikka ja valvoja joka kunnassa, koordinaatio seudullisesti/SH-piiritasoisesti sosiaalityöntekijän kautta, valvonta ohjaajatasoisesti
- Tapaamispiste esim. terveyskeskusten yhteydessä (soveltuvasti kalustettu huone) tai muussa soveltuvassa paikassa (päiväkoti, perhekeskus)

Sosiaalihuoltolain mukainen perheiden tukeminen/Perhesosiaalityö?

- Siirtyy lastensuojelun puolelta 4/2015 yleiseksi sosiaalipalveluksi
- Palvelutarpeen arviointi, myöntämispäätös, ohjaus ja koordinointi kunnan/seudullisen **sosiaalityön** tehtävä.
- Sosiaalityöntekijän tehtävänä on esimiehenä toimiminen perhetyöntekijöille ja sosiaaliohjaajille, joiden kanssa yhdessä toteutetaan käytännön tukea.
- Ohjataan perheitä valmennetuille tukihenkilöille ja –perheille. Sisältää myös lomatoimintaa, harrastusten tukea, arjessa tukemista jne.

Matalan kynnyksen perheiden tuki

- Helppo tulla mukaan toimimaan, hakea apua ja saada vertaistukea
- Kunnissa yhteistyössä esim. seurakunnan ja/tai järjestöjen kanssa viikkotapaamiset, seuduilla perhekeskus 3-5 pv avoinna
- Sujuva yhteydenpito varhaiskasvatukseen ja kouluille (kunnan sostt kuraattorina?)
- Osa sosiaalista kuntoutusta?

Kuraattoritoiminta

- Sivistystoimen alainen tehtävä. Kuraattorilla ei tarvitse olla sos.tt. pätevyyttä mutta vastaavalla kuraattorilla oltava pätevyys.
- Koulun ennaltaehkäisyn ja varhaisen tuen yleistyöntekijä. Riittääkö määrä?
- Eivät voi tehdä sos.huollon päätöksiä vaan tarvitsevat vielä sostt. virkavastuulla toimivan työntekijän.
- Tuki esim. kuntasostt. tai perhekeskustiimin kautta

Matalan kynnyksen nuorten tuki ?

- Missä tuetaan vielä 18-29 -vuotiaita, joilla eri tarpeet kuin keski-ikäisillä?
- Entä 14-18 -vuotiaille tarkoitettu ennaltaehkäisevä tuki?
- Kuinka taataan uudessa rakenteessa tiivis yhteistyö koulujen ja nuorisotoimen kanssa
 - Tyttöjen talo/poikien talo? Riittääkö terveydenhoitajien ja etsivien työpanos? Ankkuritoiminta koko Lappiin
- Sosiaalityön konsultatiivinen käyttö, voisi olla ankkuritoiminnan kaltainen työskentelymalli, jossa annetaan yksilö- mutta myös ryhmäkohtaista tukea
 - Helposti ja nopeasti saatavissa, riittävän pitkä ensitapaaminen, jatkotuki sovitusti
- Sähköiset, nopeat ja helpot työkalut: arjen lukujärjestys (Virtu.fi), talouden hallinta, on line –viestipalvelu, sosiaalityöntekijä facebookissa jne.
- Aikuisten ja toimijoiden tiivis verkko, jossa tiedetään toisten toimijoiden tilanne ja tehtävät ja huomioidaan myös syrjäseudut
 - Videoyhteydenpidon mahdollisuus

Lastensuojelutyö

- LS ilmoitus kunnan sosiaalityöntekijälle, seudulliseen perhekeskukseen, avovastaanotolle tai sosiaalipäivystykseen
- Uuden shl:n tilanteessa onko ilmoitus ls-ilmoitus vai sosiaalihuoltotarpeen ilmoitus ??? Sosiaalihuollon selvitystä voidaan käyttää ls-tarpeen selvityksen pohjana.
- Tehtävänä lastensuojelutarpeen arviointi (kiireellinen ja ei-kiireellinen), suunnitelman laatiminen yhteistyössä, pts tukitoimista, seuranta ja arviointi
- Lastensuojelun sosiaalityön tulee säilyä asiantuntija- JA asiakastyönä – asiakastyötä ei voi ulkoistaa pelkästään ohjaajille
- Esimiehenä toimiminen ls perhetyöhön sekä yhteistyöverkoston koordinointi
- Vähintään seudullista, mutta kunnan työntekijän tulee olla työparina mukana
- Pyritään estämään se, että lastensuojelu sektoroituu entisestään

Huostaanotto ja sijoitus

- **Kunnan sosti tulee** säilyä lapsen asioissa mukana vaikka huostaanoton myötä työpari vaihtuisi.
 - Usein työntekijät kuvittelevat, että on hyvä vaihtaa työntekijää huostaanottotilanteessa, se ei välttämättä ole asiakkaiden käsitys
 - Yhteys kuntaan ja perheeseen säilyy, paluu myös helpompaa
- SH-piiritasoinen sosiaalityöntekijä, vastaa huostaanoton paikoista/kilpailutuksesta sekä alueella toimivien ls-laitosten valvonnasta omalta osaltaan
- Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kunnassa, enintään seututasolla
- Vanhempien tuesta vastaava työntekijä enintään seututasolla
- Kuvapuhelin vahvasti hyötykäyttöön + uudet yhteysmuodot

Sijais-, tukiperhe sekä tukihenkilötyö

- Sijais- ja tukiperheiden sekä tukihenkilöiden hankinta, koulutus ja työnohjaus, tukihenkilöiden ja -perheiden vertaistuen järjestäminen
- Sekä shl mukaisiin palveluihin että lastensuojeluperheille ja -lapsille
- SH-piirin tasoista (seudullista?)
- Teknologian hyödyntäminen (video + muut yhteydenpitomuodot, myös kustannusten korvausasiat sähköisiksi (virtu.fi) jne.)
- Yhteistyö järjestöjen kanssa

Aikuisten palvelut kattavat pääsääntöisesti 18-65 -vuotiaiden psykososiaaliset ja kansanterveystyön palvelut ja sisältävät palveluita, jotka ulottuvat myös lasten, nuorten ja perheiden palveluihin sekä ikääntyneiden palveluihin sekä vammaispalveluihin (päihde ja mt-työ, kuntoutus jne)

AIKUISTEN / TYÖIKÄISTEN PALVELUT

Sosiaalipalvelujen ohjaus ja neuvonta

- Yleinen neuvonta ja ohjaus (sisältyy kaikille yhteisiin palveluihin, osio 1)
- Asiakkaaksi hakeutuvan ohjaus
 - Palveluneuvonta tuotantoalueellista/seudullista
- Asiakkuuteen liittyvä ohjaus
 - Oman työntekijän tehtävä seutu/kunnallinen
- Sähköiset palvelut yhtenäiseksi koko Sotealueella
 - Esim. verkkoneuvonnassa puolet kysymyksistä liittyy palveluohjaukseen

Aikuissosiosiaalityö

- Perustyö lähellä asiakasta, tunnettava yhteisö, sen rakenteet ja mahdollisuudet KUNTATASO
- Kunnassa sosiaalityöntekijän rooli varmistaa ensisijaisten palvelujen saaminen on kasvanut
- Tehtävänä myös koordinoida palvelut sekä toteuttaa niitä yhdessä muiden ammattilaisten kanssa
 - Usein asiakkaan tukena
- Sosiaalityöntekijän vahva rooli paljon tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa
 - Jääkö vähemmän tukea tarvitsevat asiakkaat paperiasiakkaiksi?

Talouden tukeminen

- Toimeentulotuki
 - Perus- ja täydentävä (osin) siirtyy Kelalle, mutta sotelle jää ehkäisevä kokonaan v. 2017 alkaen
 - Sosiaalitoimelle jää suunnitelmantekovastuu, jos perusosaa alennetaan 20 tai 40 % (2 kk)
 - Kaikki tuki maksetaan asiakkaalle suoraan Kelasta? Miten vuokra- ja sähkölasku tms.
- Sosiaalinen luototus
 - SH-piiritasoinen palvelu
 - Nyt kaikissa kunnissa ei ole tarjolla ollenkaan?
 - Taustalla sosiaalityön selvitysprosessi?
- Talous- ja velkaneuvonta
 - Seudullinen tai sh-piiritason palvelu

Työllistymisen tukeminen

- Nuoret /erityistä tukea tarvitsevat / pitkäaikaistyöttömät
- Yhteistyö TE-keskusten kanssa, TYP:t, työllistämiskeskukset?
 - Nyt jo hajautetaan sosiaalityötä em. pisteisiin
- Kuntouttava työtoiminta
 - Aktivointisuunnitelmat, pts kuntouttavasta työtoiminnasta, seuranta, maksatukset
- Tuleeko tuotantoalueellinen TYP?

Asuminen

- Uusi Shl § 21
- Erityisryhmien asuminen usein pienissä kunnissa sosiaalitoimistojen työtä, myös mt- tai päihdetyön alla, Roissa sosiaalitoimiston alla
- Välivuokraus? Kriisiasunto? Itsenäistymisasunto? Kuntoutumisasunto?
 - Lapsiperheen häätöuhka, kuka toimii?
- Riittävä psykososiaalinen tuki asumiseen ennaltaehkäisevästi, ei vasta sitten, kun ongelmat ovat akutisoituneet ja häätö on edessä
 - Miten taataan keskuksiin ja reunoille?

Päihdehuolto

- Päihdehuoltolain mukaiset palvelut /SHL (uudessa § 24) mukaiset palvelut. TH-laissa päihdehoito
 - Velvoite yhteistoimintaan, lääketieteelliset palvelut turvattava ensisijaisesti
 - Ovat erityistä tukea tarvitsevia asiakkaita/sosiaalityö
- Pienissä kunnissa hoidettu tk:n ja/tai sosiaalityön sisällä
- Tilastointi ei vastaa todellisuutta, esim Sotkanet 2013: 12 henkilöä ollut LSHP:n alueella päihdeasumisen piirissä
- YHDESSÄ VAI ERIKSEEN?
 - Esim. Kainuun sotessa yhdistetyssä mt- ja päihdepalvelussa päihdetyö jäänyt marginaaliseksi!

Mielenterveystyön tukipalvelut

- SHL 2015 § 25
- Asuminen, työllistymisen ja arjen tukeminen, talouden hallinta, virkistys ja osallistumisen tukeminen
 - Erityistä tukea tarvitsevia henkilöitä/sos.työntekijä
- Tilastoituvat luotettavammin kuin päihdeasiakkaat
- Haasteena kaksoisdiagnoosiasiakkaiden palvelut
- Haasteena nyt hoidon ja tukipalvelujen koordinaatio

Kotouttaminen

- Kunta on avainasemassa maahanmuuttajien kotouttamisessa. Suuri osa kotoutumisen edistämisestä tehdään kunnan peruspalveluissa. Maahanmuuttajat tarvitsevat kasvatus-, koulutus- sekä sosiaali- ja terveyspalveluja muiden kuntalaisten tavoin. Myös asumisen ja vapaa-ajan palvelut ovat tärkeitä kotoutujalle.
- **Kunnalle säädetyt erityiset tehtävät ovat (KotoL 30 §)**
 - vastata ja sovittaa yhteen paikallista kotouttamisen kehittämistä, suunnittelua ja seuranta
 - huolehtia palvelujen soveltuvuudesta myös maahanmuuttajille
 - huolehtia siitä, että kunnassa on tarpeisiin nähden riittävästi kotoutumislain mukaisia toimenpiteitä ja palveluja
 - huolehtia henkilöstön kotouttamisosaamisesta
- Ks. Kotouttamisen verkkokäsikirja (Socca/Picassos):
http://www.socca.fi/kehittaminen/maahanmuuttajatyo/kotouttamistyon_kehittamishankkeita/kotoutumislain_verkkokasikirja
- Tuotantoaluetason tehtävä sote-palveluiden koordinaation osalta, käytännön tehtävät kunnissa toimivilla, muilta osin peruskunnan toimintaa

Vammaispalvelut

- Yhdistyneenä jossakin vaiheessa erityishuollon kanssa, kaikenikäisiä asiakkaita vauvasta vaariin. Nyt lapissa esitetty omaksi asiakasprosessilinjakseen vamm. & keva ?
- Sosiaalityön tulee olla lähellä asiakasta eli **kunnallinen sosiaalityö, paikoin seudullinen/**erityisosaamisen tarvetta palvelutarpeen arvioinnissa SH-piirialue?
 - Yhtenäiset kriteerit laajemmalla alueella, kuitenkin huomioiden sosiaalisen ympäristön ja asumispaikan ym. vaikutukset
- Osin terveystieteiden (kuntoutus, osa apuvälineistä) ja osin sh:n mukaisia palveluita (asumisen tuki ja asunnon muutostyöt, arjen ja työllistymisen tuki jne.)
- Lääkäri tekee diagnoosin ja määrittelee hoidon ja sosiaalityöntekijä tekee arvioinnin ja tarvittaessa suunnitelman perusteella palvelupäätökset perustuen asiakkaan toimintakykyyn ja tarpeisiin ei yksi diagnoosiin
- Yli 65-vuotiaan tilanteen muutos = siirtyy esim. Kelan kuntoutuspalveluista kunnan palvelujen piiriin

Kehitysvammaisten erityishuolto

- Yhdistyneenä jossakin vaiheessa vammaispalvelujen kanssa, kaikenikäisiä asiakkaita vauvasta vaariin
- Sh-piiritason koordinaatio, seudullinen palvelu
- Sosiaalityöntekijä osana kuntoutustiimiä
 - Nyt tietyt pts kunnissa: hlökohtainen apu, omaishoito, kodinmuutostyöt
- Kotihoidon ohjaajat/kuntoutusohjaajat lähityössä esim. Kolpeneella

Omaishoidon tuki

- Sosiaalityöntekijöiden lisäksi nytkin päättämässä myös vanhustyön johtajat/vastaavat tai kehitysvammahuollon tai vammaishuollon tekijä
- Omaishoidon tuen määrän yhdenmukaistaminen sekä alueellisesti että tarveryhmittäin/ SH-piiritason kriteerit, kuntapalvelu
- Muu tuki omaishoitajalle tarpeen mukaista ja alueelle soveltuvaa (kotiapu, lomitukset, muu tuki ja kuntoutus)

Henkilökohtainen apu

- Yhtenäiset kriteerit tarvitaan SH-piiritasoisesti
- Päätökset kunta/seututasolla

Kuljetuspalvelut

- SHL mukaisesti myös esim. vanhuspuolella
- VPL mukaiset vammaispuolella
- Kriteerit yhtenäisiksi, yhtenäiset kuljetuskortit ym.

Terveydenhuollon sosiaalityö

- Tehtäväkuva jatkossa?

Palvelut kattavat ne toimet, jotka aiheutuvat ensisijaisesti ikääntymisestä johtuvien muutosten aiheuttamasta palvelutarpeesta, mutta kattavat myös nuorempien ikäluokkien ei traumaperäisen dementian hoidonhoivan ja tuen tarpeet

IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT

Neuvonta ja ohjaus

- Tulisi olla paikka, josta saa tietoa, kun ikääntyminen pohdituttaa
 - Nettiin oman toimintakyvyn ym. seurantaohjelmia, kuntoutusvinkkejä, ideoita kodin turvalliseksi tekemiseen, näin valmistaudut vanhuuteen –listoja
 - Joko omatoimisesti tai työntekijän tuella käytettäviä
- Palveluohjaus
- Palvelutarpeen arvioinnissa olisi jo tärkeä sosiaalityöntekijän paikka, jolloin tilanne tulisi arvioitua riittävän laaja-alaisesti
 - Etuuksien huomioiminen
 - Omaisten huomioiminen
 - Vaikeasti esille otettavat asiat
 - Tulevaisuuden ennakointi
- Pelkästään terveydenhuollon henkilöstö ei riitä

Vanhustyön palvelut, mm.

- Sosiaalityön palvelut, eli kaikki edelliset...
- Tuki sosiaalisen yhteisön jäsenyyteen, osallisuuteen
- Tukipalvelut (siivous, ruoka- ja asiointipalvelut, saattajapalvelut, pyykkipalvelut jne.)
- Liikkumisen tuki (shl-kuljetus)
- Kotipalvelu
- Tuettu asuminen, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen
- Kriisitilanteet

Pitkän prosessin aikana tietyt asiat nousivat yhä uudelleen ja uudelleen esiin mahdollisuuksina tai haasteina. Saimme myös puristettua kasaan joukon teesejä, jotka meidän mielestämme ovat asiakkaan edun mukaisia.

HAJA-AJATUKSIA JA TEESEJÄ

Sähköiset palvelut

- Tärkein tietojenhakuväylä jo nyt tulevaisuudessa yhä tärkeämpi
- Nyt tietoa hakiessa saa sosiaalipuolen kysymyksistä aika sattumanvarasta tietoa riippuen hakusanojen muotoilusta
- Älykkään palveluohjauksen malli sosiaalsektorille (vrt. duodecim)?
 - Terveys ja sos. Ongelmien eriluonteisuus haasteena, eli sosiaalipuolella ongelmat linkittyvät vahvasti yhteisöön ja ympäristöön: valtakunnalliset mallit eivät välttämättä sovi
 - Vastaukseksi ei ”diagnoosiehdotuksia” vaan linkkejä sopiviin sivuihin ja artikkeleihin
 - Useammanlaisia palveluvaihtoehtoja käyttöön: nettichat, oman tilanteen arviointi ja seurantalomakkeet, ajanvaraus kuvapuhelinpalveluihin jne jne

Työntekijärakenne

- Pienessä kunnassa yksi kunta sostt, isommassa useampi kuntaan sopivalla tehtäväjaolla
 - Oman alueen ja toimijoiden tuntemus
 - Yhdennetyin työn työskentelymallin säilyminen !!
- Rovaniemellä ehkä sektoroituneempi malli ?
- Konsultaatio ja tarvittaessa työpari tulee seudullisista keskuksista tai SH-piiritasolta
 - Konsultaatio- ja työparilla on myös viranhaltijaoikeudet
 - Kuntasostt. omatyöntekijänä vastaa koordinaatiosta

Kysymyksiä tulevaisuudelle

- Rakenteisen kirjaamisen vaikutus toimintojen rajoihin ja käytänteisiin?
- Tulevan ammatinharjoittamislain vaikutukset?
- Jos sosiaalityö hajautuu eri organisaatioihin (ls, aikuis, vammais, mt, päihde, sairaala, kuntoutus, typ ym) miten tuetaan sosiaalityöntekijöiden yhteistä ammatillisuutta ja professionaalisen päätöksenteon tukea?

TEESIT SEINÄLLE...

- SOSIAALITYÖN ON OLTAVA MUKANA **AJOISSA JA LÄHELLÄ** IHMISTÄ, OMALLA **ALUEELLA** SEKÄ **TAVOITETTAVISSA**, EI BARRIKADIEN TAKANA
- EI SEKTOREITA JA YKSIKÖITÄ VAAN **YHDENNETTYÄ** PALVELUA JA **YHTEISTÄ TYÖTÄ** ERI AMMATTIRYHMIEN KESKEN JA ASIAKKAALLA OMA TYÖNTEKIJÄ
- **ERITYISOSAAMISTA** SAATAVA LÄHELLE TUEKSI ERI TAVOIN JA **JOUSTAVASTI**
- YHTEINEN TYÖ TARVITSEE **YHTEISET RAKENTEET**
- **VERKOSSA** ON OLTAVA TIETOA JA PALVELUITA MONIPUOLISESTI JA NOPEASTI
- **RAKENTEELLINEN TYÖ** LÄHELLÄ ASIAKASTA, EI PELKÄSTÄÄN ERILLISENÄ ASIAANTUNTIJAYKSIKÖNÄ KESKITETYSTI

Lähteet

Hokkanen, Liisa 2014 Autetuksi tuleminen Valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toimijuudet. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 145. Rovaniemi.

Sipilä, Anita 2011 Sosiaalityön asiantuntijuudenulottuvuudet
- Tiedot, taidot ja etiikka työntekijöiden näkökulmasta kunnallisessa sosiaalityössä. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 28 Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Kuopio.

Vaininen, Satu (2013) Sosiaalityöntekijät sosiaalisen ammattilaisina
- Sosiaalityöntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden käsitykset sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijöiden ammatillisesta toiminnasta 2000-luvun alussa. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1127. Tampere.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301